

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister

ARUPÄRIMINE

30. 09. 2026

Halduskohtute ülekoormuse ja suurenenud rändesurve mõju kohta Eesti kohtusüsteemile

Lugupeetud justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta

ERR-i 29. septembril avaldatud andmetel on Eestis järsult kasvanud ebaseaduslikult riigis viibivate välismaalastega seotud kohtumenetluste arv. Selle tagajärjel on Tallinna Halduskohtu võime lahendada tavapäraseid kohtuasju oluliselt vähenenud.

Kui 2025. aastal esitas Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) Tallinna Halduskohtule ligikaudu 130 taotlust viibimisalusest välismaalaste kinnipidamiseks, siis 2026. aasta esimese üheksa kuuga oli selliseid taotlusi juba 401. Eriti järsk kasv on toimunud alates juulist – sellest ajast on kohtule esitatud 308 taotlust, neist üle 90 ühe nädala jooksul.

Tallinna Halduskohtu pressiesindaja sõnul on kohtu võime tegeleda tavapärase kohtuasjadega viimastel kuudel hüppeliselt langenud, mistõttu peavad inimesed oma kohtuasja algust ja lahendamist järjest kauem ootama.

Olukord puudutab otseselt Eesti inimeste õigust tõhusale ja mõistliku aja jooksul toimuvale kohtumenetlusele. Kui ebaseadusliku rände tõttu tuleb märkimisväärne osa kohtunike tööajast suunata kiireloomuliste kinnipidamistaotluste menetlemisele, kannavad selle koormuse tagajärgi inimesed ja ettevõtjad, kelle vaidlustel ei ole rändega mingit seost.

Tähelepanu väärib ka sündmuste ajaline kokkulangevus. 12. juunil 2026 hakkas Euroopa Liidus kohalduma uus varjupaiga- ja rändehalduse õigustik ning Eestis rakendus sellega seotud uus õigusraamistik. Euroopa Komisjoni hinnangul tõi reform muu hulgas kaasa uued reeglid ebaseaduslikult saabunud inimeste registreerimiseks ja kontrollimiseks, rahvusvahelise kaitse menetlemiseks, tagasisaatmiseks ning liikmesriikide vaheliseks koostööks.

Siseministeerium kinnitas seaduse vastuvõtmise ajal, et reformi eesmärk on muu hulgas vältida Eesti ametiasutustele „ülemäärase ja ebavajaliku koormuse“ tekkimist. Ometi näeme mõni kuu hiljem olukorda, kus vähemalt Tallinna Halduskohus räägib vastupidisest – rändega seotud menetluste tõttu on kohtu võime tavapäraseid kohtuasju lahendada hüppeliselt langenud.

Sellises olukorras peab valitsus selgitama nii rändesurve põhjuseid kui ka seda, kas Eesti kohtusüsteem oli uue olukorra ja 12. juunil 2026 rakendunud õigusraamistiku mõjudeks piisavalt ette valmistatud.

Lähtudes eeltoodust palume vastata järgmistele küsimustele:

Arupärimine

1. Kuidas hindate olukorda, kus ebaseadusliku rände kasv on vähendanud Tallinna Halduskohtu võimet tegeleda tavapäraste kohtuasjadega ning Eesti inimesed peavad seetõttu oma kohtuasjade lahendamist kauem ootama?
2. Millistest analüüsides ja prognoosidest lähtus valitsus enne 12. juunil 2026 rakendunud uue EL-i varjupaiga- ja rändeõigustiku ning Eesti vastavate seadusemuudatuste jõustumist kohtute töökoormuse hindamisel ning mille poolest erineb tegelik olukord prognoositust?
3. Kuidas hindate ebaseaduslikult Eestisse saabunud inimeste menetluste mõju Eesti elanike ja ettevõtjate tavapäraste kohtuasjade menetlemisele ning milliste konkreetsete meetmetega tagatakse, et rändesurve ei halvendaks teiste inimeste ligipääsu õigusemõistmisele?
4. Milline on ühe ebaseaduslikult Eestis viibiva välismaalase kinnipidamise ja sellega seotud kohtumenetluse keskmine maksumus riigile ning kui suureks hindab valitsus suurenenud rändesurve täiendavat kulu kohtusüsteemile 2026. aastal
5. Kuidas plaanib minister tekkinud olukorra lahendada ning milliseid vahetuid ja pikemaajalisi samme (nt kohtunike ressursside ümberjaotamine, lisapersonali värbamine, menetlusreeglite lihtsustamine või lisarahastus) kavatseb Justiitsministeerium astuda, et taastada Tallinna Halduskohtu võimekus lahendada tavapäraseid kohtuasju mõistliku aja jooksul?
6. Kui kohtute töökoormus jätkab praeguses tempos kasvamist, kas valitsus peab vajalikuks muuta menetluskorda või rändevaldkonna regulatsiooni selliselt, et ebaseadusliku rände menetlemine ei halvaks ülejäänud kohtusüsteemi toimimist? Milliseid konkreetseid muudatusi kaalutakse?

Lugupidamisega

Riigikogu liikmed:

1. Marko Helam
2. Evelin Pöhlamets
3. ARVO ALLER